

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра фінансів

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему: «Діагностика фінансового стану підприємства»

Виконала: студентка II курсу, групи ФБСст-21
спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Палій Анастасія Миколаївна

Керівник: д.е.н., професор, завідувач кафедри
фінансів

Левандівський О.Т.

Рецензент: д.е.н., професор кафедри обліку і
оподаткування

Сас Л.С.

Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Сутність фінансового аналізу, його значення підвищення ефективності управління підприємством.....	6
1.2. Методи проведення аналізу фінансового стану підприємства.....	16
1.3. Основи проведення діагностики фінансового стану підприємства	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПП «ВІЛЬНЕ».....	23
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	23
2.2. Аналіз показників фінансового стану ПП «Вільне».....	28
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	43
3.1. Напрями зміцнення фінансового стану підприємств на основі діагностики.....	43
3.2. Розвиток діагностики фінансового стану як елемента системи антикризового управління на підприємствах.....	49
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59

ВСТУП

В сучасних умовах погіршення умов господарювання важливу роль відіграють резерви прибутку та рентабельності. Виключним чинником ринкового успіху на підприємстві є прибутковість підприємства, тоді як ринкові кон'юнктурні переваги підприємства залежать від величини прибутковості та факторів її формування.

Актуальність теми роботи зумовлена необхідністю ефективного управління діяльністю підприємств в умовах сучасної економічної ситуації, недосконалістю теоретико-методичного та законодавчого забезпечення ефективного функціонування підприємств, а також антикризове управління, необхідність проведення системних досліджень для формування цілісної наукової парадигми антикризового управління фінансами підприємства; удосконалення державної політики у сфері вдосконалення реального сектору економіки, що сприятиме підвищенню фінансової безпеки як окремих вітчизняних підприємств, так і економіки в цілому.

Метою даної роботи є вивчення теоретичних основ і методичних підходів діагностики фінансового стану підприємства, а також розробка шляхів покращення фінансового стану підприємства.

Відповідно до поставленої мети було визначено такі завдання:

- дослідити сутність фінансового аналізу, його значення підвищення ефективності управління підприємством;
- визначити методи проведення аналізу фінансового стану підприємства;
- розглянути основи проведення діагностики фінансового стану підприємства;
- проаналізувати організаційно-економічну характеристику підприємства;
- провести аналіз показників фінансового стану ПП «Вільне»;

- розглянути напрями зміцнення фінансового стану підприємств на основі діагностики;

- визначити розвиток діагностики фінансового стану як елемента системи антикризового управління на підприємствах.

Об'єктом дослідження є система діагностики фінансового стану підприємства та їх аналіз на прикладі ПП «Вільне» .

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти діагностики фінансового стану підприємства.

Методи дослідження. Здійснення дослідження роботи спирається на наукові концепції та теоретичні досягнення вітчизняних вчених.

У роботі використовується ряд спеціальних методів, які дозволяють отримати кількісну оцінку окремих аспектів фінансової діяльності підприємства: горизонтальний аналіз – при порівнянні кожної статті звітності підприємства з попереднім періодом; вертикальний аналіз – при визначенні структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат; трендовий аналіз – при порівнянні кожної статті звітності з низкою попередніх періодів і визначенні тренду, тобто основної тенденції динаміки показників (за тенденцією проводиться перспективний прогностичний аналіз фінансового стану); метод фінансових коефіцієнтів (відносних показників) – при розрахунку взаємозв'язків між окремими статтями звітності або статтями різних форм звітності, визначенні взаємозв'язків показників; порівняльний аналіз – при аналізі показників підприємства в порівнянні з середніми показниками; факторний аналіз – при аналізі впливу окремих факторів (причин) на результативний показник за допомогою детермінованих (відокремлених у часі) або стохастичних (не мають певного порядку) методів дослідження з використанням методів аналізу та синтезу (при прямому факторному аналізі фактичних). Використовується метод аналізу, тобто розбивка результативного показника на складові, і навпаки – метод синтезу, коли окремі елементи об'єднуються в загальний результативний показник.

Інформаційною базою дослідження стали: законодавчі акти України, нормативно-правові акти, наукові праці провідних вітчизняних економістів, публікації з періодичних видань, а також матеріали фінансової звітності ПП «Вільне».

Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансового аналізу, його значення для підвищення ефективності управління підприємством

В сучасних умовах господарювання аналіз фінансового стану підприємства є важливим інструментом, що забезпечує стабільне та успішне функціонування суб'єкта господарювання на ринку. Такий аналіз дозволяє виявити та усунути недоліки у фінансово-господарській діяльності, визначити резерви підвищення фінансової стійкості та ефективності діяльності підприємства, перспективи його розвитку, запобігання та подолання фінансових криз тощо. Оскільки він відіграє ключову роль щодо окремого суб'єкта підприємницької діяльності та перспективи власника підприємства, має важливе значення і для розвитку національної економіки в цілому. Тому виникає необхідність грамотного управління та постійного вдосконалення господарських механізмів. Насамперед у первинній ланці – на підприємстві, оскільки всім організаційно-правовим формам власності властиве прагнення працювати з якомога більшою економічною віддачею. Це змушує підвищувати ефективність методів управління підприємством, що передбачає аналіз динаміки змін і результатів фінансово-господарської діяльності, що відображається на фінансовому стані організації. Тому на даному етапі роботи необхідно розглянути визначення та сутність аналізу фінансового стану підприємства. Під фінансовим аналізом традиційно розуміють метод оцінки та прогнозування фінансового стану організації на основі її бухгалтерської звітності.

В умовах економічної нестабільності підприємствам важливо заручитися підтримкою споживачів і постачальників і зміцнити власні позиції на ринку. Але чи можливо це і що саме для цього потрібно зробити? Перш за все,

необхідно своєчасно та об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства, щоб запобігти можливим негативним наслідкам та краще спланувати власну діяльність. Фінансово-економічний стан є однією з найважливіших характеристик підприємства. Це залежить від результатів його виробничої, комерційної, фінансово-господарської діяльності. Систематична оцінка фінансового стану та його моніторинг надає підприємству можливість відслідковувати ефективність управлінських рішень, прогнозувати показники платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості в майбутньому та адаптуватися до зовнішнього середовища, що постійно змінюється. У свою чергу, це основні мотиваційні елементи, на які звертають увагу інвестори та постачальники. Основними елементами, що визначають фінансовий стан підприємства, є: рентабельність його господарської діяльності; оптимальність розподілу прибутку; наявність власних фінансових ресурсів; раціональність розміщення основних і оборотних фондів; платоспроможності та ліквідності [6]. Розбіжність цих елементів нормативним або плановим значенням свідчить про необхідність пошуку резервів поліпшення фінансового стану підприємства. Основними методами в пошуку резервів є: експертний метод; метод функціонально-вартісного аналізу; метод зовнішнього порівняльного аналізу; бенчмаркінг; метод внутрішнього порівняльного аналізу; відтворення бізнес-процесів.

Експертний метод (метод емпіричного дослідження) базується на виявленні причинно-наслідкових зв'язків між станом окремих підрозділів підприємства та рівнем формування чистого грошового потоку. Результати застосування цього методу повною мірою визначаються професійними знаннями та професійним досвідом експерта, володінням ним сучасною спеціальною літературою та професійним досвідом кращих компаній у відповідній галузі.

Метод функціонального аналізу витрат полягає у виявленні принципово нових техніко-технологічних і управлінських рішень для окремих сторін

діяльності підприємства, які забезпечують раціоналізацію витрат при збереженні або поліпшенні їх якісних характеристик і споживчих властивостей.

Метод зовнішнього порівняльного аналізу полягає в порівнянні основних показників діяльності досліджуваного підприємства з аналогічними підприємствами, що працюють в приблизно однакових економічних умовах і мають однаковий обсяг і ресурсний склад. Порівняння ґрунтується на узагальнюючих показниках діяльності підприємства та на укрупнених показниках, що визначають доходи та фінансові результати від окремих видів господарсько-фінансових операцій та етапів їх здійснення, а також структурних підрозділів.

Бенчмаркінг – безперервний систематичний пошук і вивчення кращих практик ведення бізнесу як у своїй, так і в інших сферах бізнесу з метою отримання інформації, корисної для вдосконалення власного бізнесу, і на цій основі створення та підтримки постійної системи вдосконалень ефективність діяльності, приведення організації в більш досконалий вигляд.

Методом внутрішнього порівняльного аналізу є пошук резервів платоспроможності на основі проведення внутрішнього порівняльного аналізу. Його можуть використовувати підприємства, до складу яких входять структурні підрозділи, що виконують однакові види діяльності (операції), і порівнювати між собою. Реінжиніринг бізнес-процесів полягає у пошуку резервів для вдосконалення корпоративної організації та покращення фінансового стану компанії. Характеризує сукупність методів і засобів кардинального поліпшення основних показників діяльності компанії (корпорації) шляхом аналізу та реструктуризації існуючих бізнес-процесів. Умовно напрями, за якими компанія може діяти для покращення власного становища, можна розділити на три великі групи: - збільшення вхідних і зменшення вихідних грошових потоків; - мобілізація внутрішніх резервів; - економічна інтеграція. Вхідні грошові потоки – це потоки, отримані від доходу від основної (операційної), інвестиційної та фінансової діяльності. Вихідні грошові потоки – це потоки, які складаються з виробничих, (операційних),

інвестиційних та фінансових витрат відповідно. Якщо сума вхідних грошових потоків перевищує вихідні грошові потоки, то такий грошовий потік вважається додатним, а якщо вихідні грошові потоки перевищують вхідні грошові потоки в абсолютних величинах, то він називається від'ємним. Негативний грошовий потік свідчить про відтік грошових коштів з компанії [7].

Тому підприємству необхідно збільшувати вхідні та вихідні грошові потоки, шукаючи при цьому оптимальне співвідношення власного та позикового капіталу, яке забезпечує мінімальний фінансовий ризик при максимальній прибутковості власного капіталу.

Визначення терміну «діагноз» походить від грецького слова «діагноз», що означає ототожнення. Аналіз літературних джерел з досліджуваної проблеми дозволяє зробити висновок про наявність багатьох підходів до визначення сутності діагностики фінансового стану підприємства. О.А. Сметанюк пропонує таке визначення поняття діагностики фінансового стану підприємства: «Діагностика фінансового стану підприємства означає виявлення стану об'єкта шляхом виконання комплексу дослідницьких процедур, спрямованих на виявлення домінуючих факторів такого стану. стан, симптоми та причини проблем чи можливих ускладнень, оцінка можливостей підприємства щодо реалізації стратегічних і тактичних цілей, забезпечення необхідної інформаційної бази для прийняття рішень. Приймак С. В. пропонує таке поняття як «фінансова діагностика» – синонім поняття «діагностика фінансового стану». «Фінансова діагностика — це процес визначення якості фінансового стану компанії та визначення факторів, що впливають на її фінансові параметри». Під діагностикою Т.Бен розуміє оцінку фінансового стану підприємства на основі ретельного та детального аналізу, який виявляє проблемні зони підприємства та причини їх виникнення [20]. Діагностика фінансового стану підприємства – це багатогранний набір інструментів для оцінки стану об'єкта господарювання за низкою індикативних параметрів, таких як ліквідність, платоспроможність, прибутковість, а також аналіз фінансової звітності підприємства за результатами його Фінансово-

господарська активність і стабільність забезпечать дослідження комплексної ефективності структури підприємства.

Фінансово-економічний стан є ключовим критерієм ділової активності підприємства, визначає його конкурентоспроможність, потенціал і здатність виконувати свої фінансові зобов'язання в реалізації економічних інтересів ділових партнерів. У сучасних умовах трансформації економіки України до ринкових відносин зростає роль якісного, точного та своєчасного визначення фінансового стану підприємств, оцінки їх ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, а також пошуку шляхів для підвищення та підтримки фінансової стійкості балансу значно зростає. Регулярний аналіз фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості свідчить про рентабельність підприємства, його прибутковість та платоспроможність, що, в свою чергу, є актуальним для банківських установ, враховуючи режим його кредитування та диференціацію процентних ставок. . Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, торговельної, фінансово-господарської діяльності та свідчить про безперебійне виробництво та реалізацію якісної продукції, адже чим вищі показники обсягу виробництва та реалізації продукції, робіт , послуг, тим нижча їх собівартість, що, у свою чергу, впливає на рентабельність підприємства та його фінансового стану в цілому. Будь-які труднощі зі збутом продукції, погіршення якості або перебої у виробничих процесах призводять до зменшення надходження коштів на рахунки підприємства, що призводить до погіршення його платоспроможності. Тому фінансовий стан є одним із найважливіших репрезентативних методів оцінки діяльності будь-якого підприємства з використанням різноманітних методів, способів і способів аналізу, зумовлених пошуком резервів підвищення прибутковості підприємства, ефективного використання фінансових ресурсів, тощо, що забезпечує його стабільну роботу. Неefективне використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до невиконання плану

прибутку, до зниження рентабельності підприємства, до загрози економічних санкцій.

Збільшення вхідних потоків можливе за рахунок: збільшення виручки від реалізації; продаж частини основних фондів; рефінансування дебіторської заборгованості [18]. Збільшення продажів можна досягти шляхом збільшення обсягів продажів і підвищення цін. Для збільшення обсягів реалізації продукції доцільно максимально активізувати збутову політику підприємства. А для того, щоб вирівняти ціни, необхідно вибрати правильну цінову стратегію: чи це стратегія «збирання вершків» для виключно нового продукту на ринку, чи це стратегія «низьких цін» для проникнення. ринку, не забувайте використовувати сприятливу кон'юнктуру в певні періоди - роки, дні, тижні, робочі години, розширюючи продаж сезонних товарів на початку сезону, використовуючи нетрадиційні форми і канали збуту товарів, організовуючи заруб. торгівля в місцях дозвілля та відпочинку та ін. Рефінансування дебіторської заборгованості може здійснюватися шляхом факторингу, дисконту векселів, неустойки, використання кредиту поточного рахунку, розширення кола споживачів та управління платежами. Факторинг – це фінансова операція, при якій компанія-продавець передає право на отримання грошей за платіжними документами банку.

При факторингу клієнт передає дебіторську заборгованість факторинговій компанії, після чого він отримує основну частину платежу, зазвичай 70-90% вартості боргу, у вигляді позики, решта передається після стягнення боргу. мінус комісія за факторингові послуги. Розрахунок за векселями, виданими покупцям, являє собою фінансову операцію з їх продажу банку або іншій фінансовій установі за визначеною ціною і є формою комерційного кредиту. Використання векселя має перевагу, оскільки засвідчує безумовне фінансове зобов'язання векселедавця сплатити визначену суму грошей власнику векселя в установлений термін. Форфейтинг – фінансова операція експертного торгового кредиту шляхом переказу векселя в банк проти сплати комісії [8].

Овердрафт – це форма короткострокового кредиту, що надається банком надійному клієнту понад залишок його поточного рахунку в цьому банку до попередньо узгодженої суми шляхом дебетування його рахунку. При цьому банк здійснює платежі за клієнта в сумі, що перевищує залишок коштів на його поточному рахунку. Вартість овердрафту вища за вартість звичайного кредиту, тому його використання доцільно лише в крайніх випадках, коли підприємству терміново потрібні вільні оборотні кошти [29].

Основними завданнями фінансового аналізу є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпеченості підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- оцінка становища підприємства на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- аналіз діяльності підприємства та його позиції на ринку цінних паперів;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Предметом фінансового аналізу підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання. Для досягнення основної мети аналізу фінансового стану підприємства – його об'єктивної оцінки і на цій основі виявлення потенційних можливостей підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів – можуть бути використані різні аналітичні методи. Методи фінансового аналізу – це сукупність науково-методичних засобів і принципів дослідження фінансового стану підприємства. В економічній теорії та практиці існують різні класифікації методів економічного аналізу в цілому та фінансового аналізу зокрема. Перший рівень класифікації виділяє неформальні та формалізовані методи аналізу. Неформальні методи аналізу базуються на описі аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних зв'язках і залежностях.

Удосконалюючи існуючі методи фінансово-економічного аналізу та вивчаючи нові підходи до аналізу фінансового стану, можна підвищити

рентабельність виробництва, зміцнити комерційний розрахунок як основу стабільної роботи підприємства міста та виконання зобов'язань перед контрагентами, бюджет і банки. Системна діагностика фінансово-економічного стану підприємства має велике значення, оскільки кожен власник повинен визначити потенційні можливості збільшення прибутку підприємства, а виявити їх можна лише шляхом своєчасного та об'єктивного аналізу економіко-фінансового стану підприємства [2].

Фінансово-економічний стан підприємства оцінюється шляхом аналізу бухгалтерського балансу, оскільки баланс впливає на склад ресурсів і джерел формування ресурсів, співвідношення окремих складових активів і пасивів, а також на здатність підприємства до вести раціональну та ефективну господарську діяльність. Оцінка економічного та фінансового стану підприємства потребує певної послідовності аналітичних робіт [15].

Сьогодні в економічній літературі пропонується велика кількість показників для аналізу фінансово-економічного стану підприємства. Найчастіше вони групуються, і існує кілька варіантів цього групування. Основні показники оцінки економічного та фінансового стану підприємства: показники стану активів: власність підприємства, коефіцієнти зносу, оновлення, вибуття та придатності основних засобів; показники ліквідності та платоспроможності: власний капітал, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами, коефіцієнт покриття, коефіцієнти абсолютної та швидкої ліквідності, чистий оборотний капітал і частка оборотних коштів в активах; показники фінансової стійкості: коефіцієнти платоспроможності, фінансової залежності, фінансування, співвідношення власних і залучених коштів; показники рентабельності: рентабельність продажів, основної діяльності та рентабельність власного капіталу; показники ділової активності: термін окупності власного капіталу, фондівіддача, термін окупності основних засобів.

Слід зазначити, що оцінка економічного та фінансового стану об'єктивно може здійснюватися не за одним, навіть найважливішим показником, а виключно за допомогою складної системи параметрів, які детально і детально

характеризують економічний стан підприємства. комплексно, оскільки фінансове становище підприємства формується в процесі його виробничо-господарської діяльності. Ключовим показником платоспроможності є співвідношення суми грошових надходжень до постійних витрат. Платоспроможність підприємства - це здатність своєчасно і в повному обсязі виконувати свої платіжні зобов'язання. На думку Ф.В. Горбоноса, рентабельність – це відсоткове відношення прибутку до суми матеріальних і грошових витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією продукції [3].

Для правильної та раціональної реалізації фінансової стратегії необхідно, перш за все: стабілізувати фінансову стійкість та ліквідувати неплатоспроможність підприємства шляхом збільшення фінансових активів; відновлювати ліквідність і платоспроможність, оптимізувати облік незавершеного виробництва та готової продукції, аналізувати активи підприємства з метою виявлення збільшення дебіторської заборгованості, планувати та прогнозувати фінансову діяльність підприємства, контролювати виконання фінансових планів; підвищувати рентабельність за рахунок збільшення обсягів виробництва і реалізації товарів, робіт і послуг, регулярно підвищувати продуктивність праці кадрового потенціалу, 16 знижувати собівартість виробництва (реалізації) продукції, тобто знижувати її собівартість, максимально використовувати потенціал підприємства, в тому числі фінансових ресурсів, і грамотно будувати договірні відносини з постачальниками, посередниками, покупцями, тобто всіма учасниками ділових відносин, тим самим зменшуючи споживання інвестиційних ресурсів підприємств і готуючи плацдарм для стабільного економічного зростання. Незважаючи на те, що сьогодні економіка країни перебуває в кризовій ситуації і вимагає від підприємств підвищення ефективності виробничо-господарської та фінансової діяльності, в цих умовах діагностика економічного та фінансового стану підприємства є ключовим чинником у виявленні та виділенні найбільш значущих проблеми у виробничо-господарській та фінансовій діяльності, виявлення причин їх виникнення та пропонування шляхів

покращення фінансово-економічного стану. Завдяки проведеним дослідженням були обрані показники, які безпосередньо характеризують економічний та фінансовий стан підприємства. Проведений аналіз та систематизація методичної бази дозволили виділити основні методи оцінки фінансово-економічного стану підприємств, а саме: горизонтальний, вертикальний, порівняльний, факторний, трендовий та коефіцієнтний методи, оскільки кожен з них надає можливість для порівняння стану поточної звітності з минулим періодом, що дозволяє отримати найбільш загальне уявлення про якісні зміни, що відбулися в структурі коштів та їх джерелах, а також про динаміку цих змін, ці методики використовуються в практично всі методи.

На основі узагальнення та аналізу праць вітчизняних фахівців з діагностики фінансово-економічного стану можна зробити висновок, що це комплексна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності підприємств у певному період часу, який відображає рівень забезпеченості підприємств фінансовими ресурсами, раціональність їх розміщення, забезпеченість власними оборотними коштами для своєчасного фінансового розрахунку за зобов'язаннями та ефективної господарської діяльності в майбутньому.

Основний зміст (завдання) внутрішньобюджетного фінансового аналізу може бути доповнено іншими аспектами, важливими для оптимізації управління, наприклад, аналізом ефективності авансування капіталу, аналізом співвідношення між собівартістю реалізованої продукції та прибутком. У системі внутрішньогосподарського управлінського аналізу є можливість поглибити фінансовий аналіз шляхом включення даних управлінського виробничого обліку, тобто є можливість проводити комплексний економічний аналіз та оцінювати ефективність господарської діяльності. Питання фінансово-виробничого аналізу полягають у конкретизації бізнес-планів, контролі за їх виконанням, у системі маркетингу, тобто в системі ринкового управління виробництвом і реалізацією продукції, робіт і послуг.

Особливостями управлінського аналізу є:

- орієнтація результатів аналізу на керівництво;
- використання всіх джерел інформації для аналізу;
- відсутність регулювання аналізу ззовні;
- комплексність аналізу, вивчення всіх аспектів діяльності підприємства;
- інтеграція обліку, аналізу, планування та прийняття рішень;
- максимальна конфіденційність результатів аналізу для збереження комерційної таємниці.

Ключовим питанням для розуміння сутності та ефективності фінансового аналізу є поняття господарської діяльності (бізнесу) як потоку рішень щодо використання ресурсів (капіталу) з метою отримання прибутку. Отримання прибутку є кінцевою метою господарської діяльності підприємства лише тому, що це покращує економічне становище підприємства. Але головне – отримати достатній прибуток. Необхідно зберегти економічну життєздатність підприємства та зберегти можливість подальших капітальних вкладень.

Незалежно від того, чи ведеться бізнес (торгівля, послуги, виробництво) у сфері діяльності, кінцева мета не змінюється. Вона зводиться до того, що початковий капітал у формі коштів через певний час перетворюється в економічно вигідну суму (виробничий потенціал) з метою повернення цих коштів і отримання достатнього прибутку.

1.2 Методи проведення аналізу фінансового стану підприємства

Практика аналізу фінансового стану виробила наступні основні методики його реалізації:

- горизонтальний аналіз полягає у складанні однієї або кількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні показники балансу доповнюються відносними темпами зростання (зменшення). Метою горизонтального аналізу є визначення абсолютних і відносних змін величин різних статей балансу за певний період часу та оцінка цих змін;

– важливе значення для оцінки фінансового стану має вертикальний (структурний) аналіз активів і пасивів балансу, який дозволяє представити фінансовий звіт у вигляді відносних показників. Метою вертикального аналізу є визначення питомої ваги окремих статей за результатами балансу та оцінка їх змін. Горизонтальний і вертикальний аналізи доповнюють один одного, тому практично можна скласти аналітичні таблиці, які характеризують як структуру форми звітності, так і динаміку окремих її показників;

– аналіз тенденцій – порівняння кожної статті звітності з низкою попередніх періодів і визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показника, звільненої від випадкових впливів та індивідуальних особливостей окремих періодів. За допомогою тренда формуються можливі значення показників у майбутньому, отже, проводиться перспективний, прогностичний аналіз;

– аналіз відносних показників (коефіцієнтів) - розрахунок звітних взаємозв'язків, визначення взаємозв'язку показників;

– порівняльний (просторовий) аналіз – аналіз окремих фінансових показників дочірніх підприємств, підрозділів, магазинів, а також порівняння фінансових показників даного підприємства з показниками конкурентів, із середньогалузевими та середньо-економічними даними;

– факторний аналіз – це аналіз впливу окремих факторів (причин) на результативний показник. Факторний аналіз можливий як прямий (фактичний) аналіз, тобто розбиття ефективного показника на складові кольори і навпаки (синтез), тобто об'єднання його окремих елементів у загальний результативний показник.

Як інструментарій для аналізу фінансового стану підприємства часто використовують фінансові коефіцієнти - відносні показники фінансового стану підприємства, які виражають відношення одних абсолютних фінансових показників до інших.

Використовуються фінансові показники:

- порівнювати показники фінансового стану окремого підприємства з базовими (нормативними) значеннями, аналогічними показниками інших підприємств або середньогалузевими показниками;
- визначити динаміку розвитку показників та тенденції зміни фінансового стану підприємства;
- визначити нормальну межу та критерії різних аспектів фінансового стану підприємницького підприємства.

В якості базових величин, теоретично обґрунтованих або отриманих шляхом експертних опитувань, також використовуються величини, що характеризують оптимальні або критичні значення фінансових коефіцієнтів з точки зору стійкості фінансового стану підприємства. Крім того, базою порівняння можуть служити усереднені по часовому ряду значення показників даного підприємства, що належать до сприятливих з фінансової точки зору періодів; середньогалузеві значення показників; значення показників, розрахованих на основі звітних даних аналогічних підприємств. Такі фундаментальні величини фактично виступають еталонами, за якими розраховуються коефіцієнти при аналізі фінансового стану.

Відносні показники фінансового стану поділяються на коефіцієнти розподілу та коефіцієнти координації. Коефіцієнти розподілу застосовуються в тих випадках, коли необхідно визначити, яка частина конкретного абсолютного показника фінансового стану входить до підсумку його групи абсолютних показників. Коефіцієнти координації використовуються для вираження співвідношення різних по суті абсолютних показників фінансового стану або їх лінійних комбінацій, що мають різне економічне значення.

Фінансовий стан підприємства визначається результатами його виробничої, комерційної та фінансової діяльності. Успішне виконання виробничих і фінансових планів позитивно позначається на фінансовому стані підприємства. І навпаки: невиконання зазначених планів негативно позначається на фінансовому стані підприємства. Стабільний фінансовий стан, у свою чергу, позитивно впливає на виконання виробничих планів і

забезпечення потреб виробництва необхідними ресурсами. Отже, фінансова діяльність, як складова частина господарської діяльності, спрямована на забезпечення планомірного надходження і витрачання грошових коштів, здійснення розрахункової дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власного і позикового капіталу, а також на найбільш ефективне їх використання. Основна мета фінансової діяльності – вирішити, де, коли і як використовувати фінансові ресурси для ефективного розвитку виробництва та збільшення вартості бізнесу [36]. Основною метою аналізу фінансового стану підприємства можна визначити своєчасне виявлення та усунення недоліків діяльності, а також пошук резервів покращення фінансового стану та платоспроможності підприємства. Аналіз фінансового стану показує, в якому конкретному напрямку повинна проводитися така робота, дозволяє виявити найважливіші сторони та найбільш слабкі позиції фінансового стану підприємства.

При цьому необхідно вирішити наступні завдання: - на основі дослідження причинно-наслідкових зв'язків між різними показниками виробничо-комерційної та фінансової діяльності дати оцінку виконання плану надходження фінансових ресурсів та їх використання з точки зору поліпшення фінансового становища підприємства; - прогнозувати можливі фінансові результати, економічну рентабельність, виходячи з реальних умов господарської діяльності та наявності власних і позикових коштів, розробляти моделі фінансового стану з різними варіантами використання ресурсів; - розробити конкретні заходи щодо більш ефективного використання фінансових ресурсів та зміцнення фінансового становища підприємства [2].

1.3. Основи проведення діагностики фінансового стану підприємства

На цьому етапі можна виділити наступні проблеми аналізу фінансової звітності: 1) Проблема достовірності аналізу. Можливості аналізу фінансової

звітності обмежені. По-перше, успіх залежить від достовірності та повноти аналізованої інформації. По-друге, навіть при беззастережному аудиторському висновку аналіз фінансової звітності не є точною наукою, на основі якої можна зробити абсолютно правильні висновки. Майбутнє завжди пов'язане з невизначеністю, тому аналіз звітів більше підходить для постановки питань і якісної оцінки діяльності компанії, ніж для отримання однозначних остаточних відповідей. 2) Фінансове становище. При оцінці фінансового стану компанії в першу чергу цікавляться активами (які належать компанії), пасивами (її боргами) і власним капіталом (інвестиціями власників). На це може бути кілька причин. По-перше, активи зазвичай обліковуються за історичною справедливою (фактичною) вартістю, ринковою ціною на момент придбання. Під час інфляції чи дефляції облік активів за первісною вартістю може призвести до розбіжностей між балансовою вартістю та поточною вартістю за реальних економічних умов. По-друге, концепція ліквідності означає здатність компанії швидко конвертувати актив у готівку (при або близькою до ринкової ціни) або коли потрібно погасити зобов'язання. Будь-який тип активу, який можна конвертувати в готівку в межах нормального операційного циклу компанії, називається поточним (короткостроковим) активом. Ця різниця призводить до того, що поточний стан активів і зобов'язань у фінансовій звітності підлягає тлумаченню, що створює серйозні проблеми в деяких галузях [3].

Важливе значення має правильний вибір мети та постановка завдань для діагностики фінансового стану підприємства, на основі поставлених цілей та з урахуванням наявних можливостей визначається справжній фінансовий стан підприємства, методи досягнення оптимального розробляються рішення, вибираються методи управління, вносяться різноманітні зміни в організаційну, технологічну, комерційну та інші види діяльності підприємства. Система цілей діагностики фінансового стану підприємства повинна бути конкретизована за змістом, термінами реалізації та рівнями [13].

Для поглиблення дослідження необхідно більш детально зупинитися на принципах і структурі діагностики фінансового стану організації.

Доцільно виходити з принципу розумної адекватності використання методів діагностики фінансового стану. Суть цього принципу надзвичайно проста: для діагностики слід використовувати ті показники, які складають інформаційну основу для прийняття управлінських рішень. Інструментарій фінансової діагностики дійсно дуже великий, він включає велику кількість фінансових показників (коефіцієнтів), які часто дублюють один одного, і не завжди очевидна необхідність використання певних коефіцієнтів, зазвичай це чотири-п'ять груп показників, які найкраще характеризують фінансовий стан підприємства [24].

Після визначення «потрібної» кількості фінансових показників постає питання про тимчасовий аспект діагностики, тобто коли і в якому обсязі необхідно проводити діагностику підприємства. Це положення можна охарактеризувати принципом часової узгодженості фінансової діагностики. Відповідно до цього принципу, діагностика підприємства повинна проводитися за певними обмеженими в часі режимами. З практичної точки зору найбільш привабливою є діагностична процедура, при якій: раз на рік (під час складання річного звіту) проводиться базова діагностика, в якій використовується весь діагностичний інструментарій та обмежена кількість оцінка показників проводиться щомісяця за підсумками поточного місяця (зазвичай це робиться в перших числах наступного місяця).

Важливе значення при діагностиці фінансового стану також має принцип порівнянності. Суть цього принципу полягає в тому, що самі по собі фінансові показники марні для прийняття рішень, якщо керівник не порівнює їх з іншими даними, що стосуються предмета діагностики. Для порівняння можна виділити два види показників: показники даного підприємства за попередні періоди; аналогічні показники для інших компаній цієї ж галузі (як правило, конкуруючих компаній) [35]. Для прогнозування успішного розвитку бізнесу в майбутньому доцільно провести розрахунки за оцінкою беззбитковості та

визначити маржу фінансової організації сила. Такий аналіз дозволяє вирішувати наступні управлінські задачі: визначення мінімально допустимого обсягу реалізації продукції, що покриває всі витрати, пов'язані із здійсненням основної діяльності підприємства; визначення фінансової стійкості підприємства та його привабливості на ринку товарів і послуг; виявлення факторів, що впливають на зміну запасу міцності (виручка від реалізації, рівень постійних витрат, величина ціни) [14, 15].

Розглянута методика діагностики фінансового стану організації значно спрощує спектр застосовуваних аналітичних процедур та оптимізує перелік фінансових показників для різних інформаційних потреб користувачів. Аналітичні показники та методика їх розрахунку щодо нових форматів бухгалтерської звітності можуть бути використані внутрішньою аналітикою, податковими службами, арбітражними керуючими (для прогнозування та виявлення ознак неплатоспроможності), кредитними структурами, а також аудиторами.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ПП «ВІЛЬНЕ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Приватне сільськогосподарське підприємство “Вільне” займається вирощуванням зернових, соняшнику, кукурудзи та сої. У тваринництві утримують велику рогату худобу, яка дає молоко і м'ясо.

Основними ґрунтами в господарстві є чорноземи та дерново-підзолисті ґрунти. В цілому ґрунти характеризуються відносно високою природною родючістю.

Земля в сільськогосподарському виробництві виступає як основний засіб виробництва. Це основа виробничої діяльності.

Таблиця 2.1

Динаміка та структура товарної продукції

Види продукції	2020 р.		2021 р.		2022 р.		В середньому за 3 роки	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %	тис. грн	питома вага, %
Зернові та зернобобові	4022,6	64,8	3402,0	60,7	6272,0	65	4565,5	63,5
Соняшник	1725	27,8	1667,7	29,7	2190,0	22,7	1860,9	26,7
Інша продукція рослинництва	45,9	0,7	67,2	1,2	78,2	0,8	63,8	0,9
Разом по рослинництву	5793,5	100	5136,9	100	9049,6	100	6660	100

Аналізуючи дані табл. 2.1, можна зробити висновок, що дане підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових та зернобобових культур, питома вага яких за три роки становить 63,5%. Також відображена спеціалізація на вирощуванні соняшнику – 26,7%, також підприємство спеціалізується на виробництві молока, що в середньому за 3 роки становить 5,3%. Тому підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових та

зернобобових культур, а також соняшнику. Оскільки найбільша питома вага основного виду виробництва становить 63,5 %, то можна говорити про вузькоспеціалізоване підприємство. Оскільки питома вага молока в структурі сировини зменшується, можна говорити про те, що відбувається процес звуження спеціалізації. По всіх інших видах продукції відбувається поглиблення спеціалізації, оскільки збільшується питома вага в складі сировини.

Оскільки підприємство охоплює як рослинницьку, так і тваринницьку галузі, можна припустити, що галузі вибрано раціонально. Оскільки побічна продукція рослинництва може бути використана як кормова база для тваринництва, а продукція тваринництва (гній) – як добриво для рослинництва.

З цього можна зробити висновок, що спеціалізація, розроблена в компанії з 2019-2021 років, відповідає природно-кліматичним умовам та є економічно обґрунтованою – спостерігається збільшення виробництва товарів.

Спеціалізація характеризується переважним розвитком тих галузей сільського господарства, які забезпечують виробництво даного виду продукції. У свою чергу, для організації розвитку цих галузей і виробництва окремих видів продукції необхідна концентрація виробничих і трудових ресурсів. Збільшення обсягів сільськогосподарського виробництва безпосередньо впливає на збільшення доходів і рентабельності сільськогосподарського підприємства [10].

Ступінь спеціалізації визначається коефіцієнтом, який розраховується за такою формулою:

$$K_c = 100 / (\sum U_{T(2i-1)}), \quad (2.1)$$

де K_c – коефіцієнт спеціалізації; $U_{T(2i-1)}$ – частка товарної продукції окремих галузей; i – порядковий номер частки товарної продукції у ранжованому ряду.

Значення K_c до 0,20 свідчить про низький рівень спеціалізації господарства; 0,21-0,40 — середній; 0,41–0,60 — високий; 0,61 і більше — для

поглибленої спеціалізації господарства [24].

$$K_c = 100 / (64,9(2*1-1) + 25,8(2*2-1) + 25,2(2*3-1) + 15,9(2*4-1) + 8,1(2*5-1) + 5,4(2*6-1) + 5(2*7-1) + 4,1(2*8-1) + 3,6(2*9-1) + 2,6(2*10-1) + 2,1(2*11-1) + 1,2(2*12-1) + 0,8(2*13-1) + 0,3(2*14-1)) = 100/848,5 = 0,12$$

Розрахунки показують, що ступінь спеціалізації становить 0,12 – це свідчить про низький ступінь спеціалізації підприємства.

Рис. 2.1. Структура спеціалізації діяльності ПП «Вільне»

З даних рис. 2.1 бачимо, що на рослинництво припадає 94 % питомої маси товарної продукції, а на тваринництво – лише 6 %. Тому ПП «Вільне» спеціалізується на виробництві продукції рослинництва (94%).

Важливими факторами, що впливають на показник конкурентоспроможності, є основні виробничі потужності (їх стан та ефективність використання), а також наявність технічного забезпечення. Для визначення рівня та ефективності використання ОВФ, а також рівня оснащеності підприємства обладнанням проводимо аналіз наявності та використання матеріально-технічної бази підприємства.

**Забезпеченість підприємства основними виробничими фондами їх
станта ефективність використання**

Показники	2020	2021	2022	2022 р. у % до 2020 р.
Фондозабезпеченість, тис. грн.	416,2	580,4	715,9	172,01
Фондоозброєність, тис. грн.	178,1	224,1	275,4	154
Вироблено валової продукції в постійних цінах на 1-го середньооблікового працівника, тис. грн.	158,40	210,78	249,54	X

Аналізуючи дані табл. 2.2, можна зробити висновок, що забезпеченість фонду у звітному році зросла на 72,1% і становить 715,9 тис. грн. На це вплинуло зростання вартості основних засобів. Це свідчить про те, що підприємство збільшує або оновлює основні засоби.

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновок, що фонд за звітний період зріс на 54,6% і становить 275,4 тис. грн. На це вплинуло зменшення середньооблікової чисельності працівників чоловічої статі та збільшення середньорічної вартості оборотних коштів на 25%. Це свідчить про збільшення частки постійної праці і, відповідно, зменшення частки живої праці в загальних витратах праці на одиницю продукції.

Дохідність фонду за звітний період зменшилася на 30,8% і становить 0,9 тис. грн. Змін капітальності не було

Можна зробити висновок, що економіка достатньо забезпечена фондами, оскільки фондобезпечність зростає, кошти використовуються інтенсивно, оскільки їх кількість зростає, але кошти використовуються неефективно, оскільки фондоокупність знижується.

Динаміка середньооблікової чисельності працівників та ефективність використання робочої сили

Показники	2020	2021	2022	2022 р. у% до 2020 р.
1. Середньорічна чисельність працівників всього осіб	37	41	41	110,81
в т.ч. рослинництві	27	27	27	100
Тваринництві	10	14	14	140
4. Вироблено ВП на 1 середньорічного робітника, тис. грн.	158,40	210,78	249,54	157,54
в т.ч. рослинництві	217,07	320,08	378,94	174,57
Тваринництві	586,08	617,29	730,81	124,07
ФОП, тис. грн.	860	981	1126	132,5
середньорічна з/п, тис. грн.	23	23,9	27,9	121,3

Розрахувавши таблицю 2.3, можна зробити наступні висновки, що у 2022 році порівняно з 2020 роком середньорічна чисельність зросла на 4 особи, що пов'язано зі збільшенням працівників у тваринництві на 4 особи. Валова продукція на 1 середньорічного працівника зросла на 91,14 тис. грн. або на 57,54 відсотка. ФОП зріс на 266 тис. грн. Зросла і середньорічна заробітна плата. за 4,9 тис. грн.

Таблиця 2.4

Основні економічні показники діяльності підприємства

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. у % до 2020 р.
1. Валова продукція	5860,81	8642,06	10231,3	174,6
а) на 100 га с.г угідь, тис. грн.	370,23	548,01	648,78	175,2
б) на 1 середньорічного р-ка тис. грн.	158,40	210,78	249,54	157,5
в) на 100 грн. осн-х вир. фондів грн.	177,92	188,12	181,25	101,9
2. Товарна продукція:				
а) на 100 га с.г угідь, тис. грн.	394,7	355,8	614,6	155,7
б) на 1 середньорічного р-ка тис. грн.	63,35	1,20	35,71	56,4
3. Валовий прибуток (збиток)	2467	631	2268	91,9
4. Чистий прибуток (збиток)	2344	49	1164	62,5
а) на 100 га с.г угідь, тис. грн.	148,1	3,11	92,8	62,7
б) на 1 середньорічного р-ка тис. грн.	75,6	1,2	35,7	47,2
4. Рівень рентабельності %	61,93	0,98	19,65	-42,28

Аналізуючи дані табл. 2.4 можна зробити висновок, що валова продукція

у звітному періоді зросла на 74,6% і склала 10231,3 тис. грн. Виробництво валової продукції на 100 га сільськогосподарських угідь у звітному році зросло на 75,2% і становило 648,78 тис. грн. Причини збільшення – збільшення валової продукції на 4370,49 тис. грн., що свідчить про підвищення показників виробництва та ефективне використання земельного фонду.

Випуск валової продукції на 1 середньооблікового робітника збільшився на 57,5%, причинами збільшення є збільшення валової продукції та зменшення робітників на підприємстві. Це свідчить про ефективне використання праці. Валова продукція на 100 грн. Обсяг основних фондів у виробництві збільшився на 1,9%, причиною цього збільшення стало зменшення основних фондів у виробництві та збільшення валової продукції. Це свідчить про ефективне використання коштів на підприємстві.

Виробництво сировини на 100 га. землі та на одного середньооблікового робітника відповідно збільшився і зменшився на 55,7% і 46,4%.

Валовий прибуток на 100 га. с.-г. кількість земельних площ і середньооблікового працівника зменшилися відповідно на 8,1% і 7,1%.

Чистий прибуток на 100 га сільськогосподарських угідь зменшився на 37,3%, а в розрахунку на середньооблікового працівника також на 52,8%.

Знизилася ефективність діяльності підприємства, що відобразилось у зниженні рентабельності на 42,28 в.п., на що вплинуло зменшення чистого прибутку на 37,5%. На зменшення прибутку вплинуло зростання собівартості продукції та підвищення рівня самообслуговування.

2.2 Аналіз показників фінансового стану приватного підприємства «Вільне»

Фінансовий стан підприємства необхідно оцінювати систематично і комплексно, використовуючи різні методи, прийоми та способи аналізу. Це дасть змогу критично оцінити фінансові результати діяльності підприємства як

у статистиці за певний період, так і в динаміці – за декілька періодів, дасть змогу виявити «больові точки» фінансової діяльності, знайти шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, їх раціональний розподіл.

Розрахунки показали, що у 2022 році вартість основних фондів зросла порівняно з 2020 роком на 2128, за рахунок змін в основних фондах вони зросли на 2102 тис. грн. Підставою для цього стало збільшення первісної вартості на 3 558 000 грн. Стосовно вартості незавершених капітальних інвестицій сума залишилася незмінною – 117 тис. грн. Накопичена амортизація необоротних біологічних активів залишилася без змін і становить 1000 грн. Зменшення вартості оборотних активів на 92 тис. грн за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на 78 тис. грн та зменшення дебіторської заборгованості до бюджету на 3 тис. грн. Загальна сума залишку зросла на 2036 тис. грн.

Розрахунки показали, що загальна сума власного капіталу у 2022 році порівняно з 2020 роком зросла на 1513 тис. грн, що відбулося за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 1513 тис. грн. Сума довгострокових зобов'язань зменшилася на 281 тис. грн., причиною цього стало зменшення показника інших довгострокових зобов'язань на 281 тис. грн. Поточні зобов'язання зросли на 804 тис. грн.

Причиною такого збільшення є збільшення обсягу короткострокових кредитів банків під бюджет на 71 тис. грн. , виплата заробітної плати на 14000 грн., інші короткострокові зобов'язання на 747000 грн. Загальна сума балансу зросла на 2036 тис. грн.

Динаміка доходності підприємства

Найменування показника	2021 рік тис. грн	2022 рік тис. грн	Абсолютне відхилення(+,-)	Відносне відхилення, %
Вартість активів підприємства	9145	11181	2036	122,26
Сукупний дохід	7045	10323	3278	146,53
Сума сукупного доходу на 1 грн. вартості активів	0,77	0,92	0,15	119,85

З цих розрахунків можна зробити такий висновок, що сума сукупного доходу на 1 грн. у звітному році порівняно з базовим збільшилася на 0,15 грн. тобто на 19,85%. Причиною збільшення даного показника стало збільшення вартості активів підприємства на 22,26%, а саме збільшення виробничих запасів та незавершеного виробництва, внаслідок чого підприємство не може реалізовувати продукцію, яка є на складах і можливо розпочата. використання озимих культур. На збільшення цього показника також вплинуло збільшення загального доходу на 46,53%, що пов'язано зі збільшенням нерозподіленого прибутку та деяких статей розділу 2 «Оборотні активи».

З цих розрахунків можна зробити такий висновок, що чистий прибуток у звітному році порівняно з базовим збільшився на 3468 тис. грн. або на 55,47%, причиною такого збільшення стало збільшення виробництва продукції підприємства. Валовий прибуток у звітному році порівняно з базовим зменшився на 199 тис. грн., або на 8,07%. Це відбулося за рахунок збільшення собівартості на 3577 тис. грн або 92,31% та зменшення інших операційних доходів на 91 тис. грн та збільшення операційних витрат на 88,84%. Фінансовий результат від операційної діяльності зменшився на 847 тис. грн., або на 34,29%, це пов'язано зі збільшенням операційних витрат на 557 тис. грн., або на 88,84%.

Зниження цього показника є негативним для підприємства, оскільки можна припустити, що підприємство не зможе виконати свої плани. Фінансовий результат від фінансової діяльності у звітному році зменшився

порівняно з базовим на 151 тис. грн., або на 639 %. Причиною такого зменшення є збільшення витрат на 151 тис. грн., або на 639%. Це означає, що компанія втрачає свої фінансові ресурси і може збанкрутувати. Також зменшився фінансовий результат від звичайної діяльності у звітному році на 979 тис. грн., або на 40,07%. Причина - зменшення фінансового результату від фінансової діяльності, валового прибутку, фінансового результату від операційної діяльності та збільшення витрат. Така тенденція зміни показників не є позитивною і можна сказати, що підприємство не може використовувати свої фінансові ресурси, що може призвести до банкрутства даного підприємства.

Таблиця 2.8

Динаміка та структура операційних витрат за економічними елементами

Найменування показника	2021 рік тис.грн	2022 рік тис.грн	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
Матеріальні витрати	2749	4560	1811	165,88
Витрати на оплату праці	850	1126	276	132,47
Витрати на соц. заходи	316	419	103	132,59
Амортизація	530	874	344	164,91
Інші операційні витрати	1271	1669	398	131,31
Разом операційних витрат	5716	8648	2932	151,29
Сума витрат операційної діяльності на 1 грн. реалізованої продукції	0,91	0,89	-0,02	97,31

З проведених розрахунків можна зробити такий висновок, що рівень операційних витрат на 1 грн. реалізованої продукції у звітному році порівняно з базовим знизився на 0,02 грн. або на 2,69 відсотка. Причиною стало збільшення чистого доходу на 34,68 тис. грн. або на 55,47% та збільшення операційних витрат на 2932 тис.- грн.. або на 51,29, які зросли за рахунок цих статей витрат, матеріальні витрати на 1811 тис. грн.. або на 65,88%, витрати на оплату праці на 276 тис. грн. або на 32,47%, це означає, що компанія заохочує своїх

працівників підвищенням заробітної плати, а отже, і витрат на соціальне забезпечення. Також заходи зросли на 103 тис. грн. або на 32,59%, амортизація на 344 тис. грн. або на 64,91%, інші операційні витрати на 398 тис. грн. 31,31% Таке зниження показника є позитивним і означає, що підприємство знижує свої витрати на реалізацію продукції і, відповідно, збільшує прибуток.

Таблиця 2.9

Динаміка і структура витрат підприємства

Найменування показника	2021 рік		2022 рік		Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
	Сума тис.грн	Питома вага,%	Сума тис.грн	Питома вага,%		
Собівартість реалізованої продукції	3875	80,88	7452	84,12	3577	192,31
Адміністративні витрати	428	8,93	735	8,30	307	171,73
Витрати на збут, всього	40	0,83	151	1,70	111	377,50
Інші операційні витрати,	159	3,32	298	3,36	139	187,42
Фінансові витрати	28	0,58	179	2,02	151	639,29
Інші витрати всього	162	3,38	44	0,50	-118	27,16
Надзвичайні витрати	99	2,07	0	0	-99	0,00
Усього витрат	4791	100,00	8859	100,00	4068	184,91

Аналізуючи дані табл. 2.9, можна стверджувати, що приріст витрат підприємства у звітності зріс порівняно з базовим на 4068 тис. грн. На це вплинуло зростання собівартості реалізованої продукції на 3577 тис. грн., а питома вага цього показника у звітному році зросла на 4,12 в.п. На підвищення собівартості вплинуло зростання собівартості продукції та собівартості реалізованої продукції. На збільшення загальних витрат також впливають адміністративні витрати, які зросли на 307 тис. грн. або на 71,73%, їх питома вага в структурі майже не змінилася, зменшилась лише на 0,63 в.п. Збільшення загальногосподарських витрат вплинуло на зростання адміністративних витрат. На зміну витрат також вплинуло збільшення собівартості обігу на 111 тис. грн.

які у звітному році становлять 151 тис. грн. На збільшення цих витрат вплинуло збільшення витрат на рекламу та вартість доставки товару до споживача. Інші операційні витрати зросли у звітному році на 193 тис. грн., тобто на 87,42%, питома вага майже не змінилася. На збільшення операційних витрат вплинуло збільшення собівартості реалізованих виробничих запасів та необоротних активів. Збільшення фінансових витрат негативно впливає на витрати підприємства, витрати зросли у звітному році на 151 тис. грн. Питома вага цієї позиції також зросла на 1,4 відсотка. Таким чином підприємство майже правильно розподіляє свої витрати.

Таблиця 2.10

Показники ефективності фінансово-господарської діяльності

Показники	Значення показника		
	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+,-)
Коефіцієнт рентабельності активів	0,21	0,14	-0,07
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,39	0,18	-0,21
Коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу	0,22	0,11	-0,11
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,29	0,34	0,05
Коефіцієнт поновлення о.з.	0,19	0,14	-0,05
Коефіцієнт оборотності активів	0,56	0,64	0,08

Аналізуючи дані табл. 2.10, можна зробити наступні висновки, що коефіцієнт рентабельності активів у звітному році порівняно з базовим роком знизився на 0,07. Оскільки коефіцієнт рентабельності активів більший за оптимальне значення, то можна зробити висновок, що прибуток, отриманий на одиницю активів підприємства або на одиницю всіх вкладених коштів, зростає. У звітному році рентабельність власного капіталу порівняно з базовим зменшилась на 0,21, на що вплинуло зменшення чистого прибутку та зменшення власного капіталу. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу характеризує рівень рентабельності вкладеного в підприємство власного капіталу, який зменшується внаслідок зменшення показника, але є вищим за оптимальне значення. Коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу

зменшився на 0,11. На це вплинуло зменшення фінансового результату від операційної діяльності. Коефіцієнт зносу основних засобів за аналізований період збільшився на 0,05. На цей показник вплинула первісна вартість основних фондів та їх знос, який збільшився протягом аналізованого періоду. Цей коефіцієнт вказує на те, що можлива майбутня заміна через зношеність фінансується недостатньо. Коефіцієнт оновлення основних засобів зменшився на 0,05, що свідчить про те, що основні засоби недостатньо оновлені, його зменшення не позитивне. Коефіцієнт оборотності активів збільшився на 0,08. На цей показник вплинуло зростання чистого прибутку та середньорічної вартості активів. Зростання цього показника свідчить про збільшення кількості оборотів за досліджуваний період.

Таблиця 2.11

Показники оцінки майнового стану

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення (+/-)
Загальна сума господарських засобів на початок року	6534	9145	9482	2948
на кінець року	9145	9482	11181	2036
Коефіцієнт зносу на початок року	0,26	0,29	0,27	0,004
на кінець року	0,29	0,27	0,34	0,05
Коефіцієнт відновлення о.з.	0,19	0,38	0,14	-0,05
Коефіцієнт вибуття	0,08	0,04	0,01	-0,07

Аналізуючи дані табл. 2.11, можна відзначити, що загальна сума господарських засобів зросла на 2036 тис. грн. Зростання цього показника свідчить про розширення обсягів виробництва на підприємстві, що є позитивним фактором. Питома вага реальних активів за аналізований період зросла на 1,36 в.п. Це збільшення відбулося за рахунок зменшення активів підприємства в цілому, а також зменшення нематеріальних активів. Збільшення цього показника позитивно вплинуло на загальну структуру активів підприємства. Коефіцієнт зносу основних засобів за цей період зріс на 0,05%, на це вплинуло збільшення суми амортизації. Збільшення цього показника негативно позначається на фінансовому стані підприємства. Коефіцієнт

відновлення основних засобів зменшився на 0,05%, що свідчить про те, що в аналізованому періоді основні засоби не оновлювалися, але коефіцієнт вибуття основних засобів також зменшився на 0,07%, можна сказати, що підприємство амортизує основні засоби, але вони не оновлюються. Це негативний фактор, оскільки основні фонди зменшуються. В цілому показники демонструють не надто позитивну динаміку, оскільки їх зміни йдуть в негативну для компанії сторону.

Таблиця 2.12

Ефективність використання фінансових ресурсів підприємства

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення, +/-
К-т оборотності	0,56	0,61	0,94	0,38
Тривалість 1 обороту, днів	639,5	593,2	382,6	-256,88
Рентабельність сумарного авансованого капіталу,%	21,10	0,53	14,17	-6,93
Рентабельність активів по операційній діяльності,%	27,4	0,48	14,63	-12,74
Рентабельність інвестицій,%	37,89	0,65	18,03	-19,86
Рентабельність власного капіталу,%	32,58	0,677	16,81	-15,77

Аналізуючи дані табл. 2.12, можна зробити висновок, що коефіцієнт оборотності всіх активів збільшився на 0,38. Це зумовлено збільшенням чистого доходу від реалізації товарів, робіт і послуг, а також зростанням середньорічної вартості активів підприємства. Крім того, за аналізований період тривалість обороту активів зменшилася на 257 днів.

Це зниження пов'язане зі збільшенням коефіцієнта плинності. Підвищення коефіцієнта оборотності і зменшення періоду обороту свідчить про збільшення швидкості обороту майна в процесі виробництва та ефективне використання виробничих ресурсів. Зменшення терміну обороту свідчить про зменшення терміну обороту капіталу, вкладеного в активи. Рентабельність всього авансованого капіталу за цей період знизилася на 6,93%. Зменшення відбулося за рахунок зменшення середньорічної вартості активів. Зменшення цього показника є негативним і свідчить про зниження ефективності

використання авансованого капіталу підприємства.

Аналізуючи дані таблиці, можна відзначити, що за аналізований період оборотні кошти зменшилися на 92 тис. грн. На це зменшення вплинуло зменшення виробничих фондів на 707 тис. грн. У ході аналізу ми відзначаємо зменшення виробничих запасів. Таке збільшення є негативним, оскільки сприяє зниженню виробництва. Також протягом аналізованого періоду відбулося збільшення вартості поточних біологічних активів за рахунок збільшення поголів'я дорослих тварин основного стада. Кількість незавершеного виробництва за аналізований період зросла на 295 тис. грн. Це зростання відбулося за рахунок збільшення кількості незавершених робіт та подорожчання одиниці роботи.

Стаття Готова продукція за аналізований період зросла на 714 тис. грн. Ця позиція зросла за рахунок збільшення виробництва на складах. Значно зменшилась дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги на 2274 тис. грн. Це зниження не є позитивним, оскільки у 2022 році компанія обмежила свою діяльність і кількість конкурентів зменшилася. Інша поточна дебіторська заборгованість зросла на 25 тис. грн. На таке зростання вплинуло збільшення заборгованості перед відповідальними особами. Зростання дебіторської заборгованості не є позитивним, оскільки свідчить про виведення коштів з підприємства.

Грошові кошти та їх еквіваленти за аналізований період зросли на 303 тис. грн. Збільшення готівки говорить про поліпшення матеріального становища. Аналізуючи структуру оборотних активів, можна відзначити, що найбільшу питому вагу займають виробничі запаси, які складають 31,19%, при цьому їх структура за аналізований період зросла на 14,79%. Велику питому вагу займає також незавершене виробництво, а саме 21,77%, яке за аналізований період зросло на 6,33%. Готова продукція за цей період становить 20,34% і зросла на 14,73%. Дебіторська заборгованість за цей період значно зменшилася на 45,51% і становить 10,75%. Причиною такого зменшення стало зменшення дебіторської заборгованості. Інші статті не зазнали істотних змін і

займають незначну частку в структурі оборотних коштів. Отже, можна зробити висновок про те, що протягом аналізованого періоду спостерігається зменшення оборотних коштів. Це зменшення не є позитивним і негативно впливає на фінансовий стан компанії.

Таблиця 2.14

Розрахунок власних оборотних засобів(робочого капіталу)

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення +/-
Вартість оборотних активів	4975	3250	4883	-92
Поточні зобов'язання	1597	2026	2401	804
Робочий капітал	3378	1224	2482	-896
К-т забезпеченості власними оборотними коштами	0,68	0,38	0,51	-0,17
К-т забезпеченості запасів і витрат	1,61	0,54	0,69	-0,91

Проаналізувавши дані табл. 2.14, можна зробити висновок, що оборотні кошти підприємства зменшилися на 896 тис. грн. Така зміна показника відбулася за рахунок збільшення вартості поточних зобов'язань на 804 тис. грн. Зменшення оборотних коштів негативно позначається на фінансовому становищі підприємства. Вартість оборотних активів за аналізований період зменшилась на 92 тис. грн. Таке зменшення відбулося в основному за рахунок зменшення запасів та кількості поточних біологічних активів протягом аналізованого періоду. Таке зниження негативно позначається на фінансовому становищі підприємства. Поточні зобов'язання у звітному році порівняно з базовим роком значно зросли на 804 тис. грн. Основною причиною цього стало збільшення інших поточних зобов'язань. Збільшення поточних зобов'язань свідчить про скрутне фінансове становище підприємства. Коефіцієнт власного капіталу знизився на 17%, і у звітному році підприємство було забезпечено 51% власного капіталу, що, однак, краще, ніж у попередньому році. Підприємство достатньо забезпечене обіговими коштами. Співвідношення поставок і витрат за аналізований період знизилося на 91%. Можна відповісти, що запаси і витрати підприємства у звітному періоді забезпечені власними оборотними

коштами на 69%. Це не характеризує діяльність компанії позитивно. Тому компанія не дуже підготовлена.

Таблиця 2.15

Показники оцінки дебіторської заборгованості

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення +/-
Середня величина дебіторської заборгованості тис.грн	1711	1624,5	500,5	-1210,5
Доля резерву сумнівних боргів,%	0	0	0	0
Чистий доход тис.грн	6252	5652	9720	3468
К-т оборотності дебіторської заборгованості	3,65	3,48	19,42	15,77
Термін кредиту покупця, днів	98,5	103,5	18,5	-79,99
Питома вага дебіторської заборгованості в оборотних активах,%	42,55	39,5	12,31	-30,24
К-т погашення дебіторської заборгованості	0,27	0,29	0,051	-0,22

З аналізу даних табл.2.15 можна зробити висновок, що коефіцієнт дебіторської заборгованості збільшився на 15,77. На це збільшення вплинули такі фактори: зменшення чистого прибутку на 151 тис. грн. та збільшення середньорічної дебіторської заборгованості за аналізований період. Цей коефіцієнт характеризує оборотність дебіторської заборгованості і її зростання є позитивним для підприємства. Протягом аналізованого періоду кредитний період покупця зменшився на 80 днів. Причинами зниження цього показника є збільшення дебіторської заборгованості. Зменшення цього показника є негативним. Частка дебіторської заборгованості в активах за звітний період зменшилась на 30,24. Це зменшення пов'язане зі збільшенням дебіторської заборгованості. Зростання дебіторської заборгованості

Заборгованість впливає на зниження ліквідності активів і, як наслідок, на погіршення фінансового становища. Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості за аналізований період знизився на 0,22. Динаміка неповернення дебіторської заборгованості не є позитивною. Тому більшість показників дебіторської заборгованості мають від'ємне значення для підприємства. З цього можна зробити висновок, що зростання даного показника є негативним для

підприємства.

Таблиця 2.16

Показники оцінки кредиторської заборгованості ПП «ВІЛЬНЕ»

Показники	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення +/-
Середня величина кредиторської заборгованості тис. грн	18,5	99,5	89,5	71
Сума закупівель тис. грн	3148	6214	9676	6528
К-т оборотності кредиторської заборгованості	170,16	62,45	108,11	-62,05
Термін погашення кредиторської заборгованості	2,116	5,764	3,330	1,21
Питома вага кредиторської заборгованості у виручці від реалізації	0,25	1,76	0,92	0,67

Аналізуючи дані табл. 2.16, можна відзначити, що коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за аналізований період зменшився на 62,05. Це зменшення пов'язане зі збільшенням обсягу закупівель на 6528 тис. грн. і середній розмір кредиторської заборгованості 71 тис. грн. Зниження коефіцієнта означає збільшення покупок у кредит. Термін погашення кредиторської заборгованості за аналізований період збільшився на 1,21. Основною причиною цього стало зниження оборотності кредиторської заборгованості. Зростання цього показника є негативним для підприємства та свідчить про збільшення терміну погашення боргу. Питома вага кредиторської заборгованості у реалізації зросла з аналізованого періоду на 0,67. На це вплинуло збільшення поточної кредиторської заборгованості. Збільшення цього показника погіршує фінансовий стан підприємства. Отже, можна зробити висновок, що зменшення кредиторської заборгованості та збільшення терміну погашення боргу є негативними для підприємства. Негативно позначається і збільшення його питомої ваги.

Показники оцінки результативності фінансово-господарської діяльності ПП «ВІЛЬНЕ»

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення +/-
1.Фінансовий результат до оподаткування	2443	49	1464	-979
2.Рентабельність(+) збитковість(-) продаж, %	39,08	0,87	15,06	-24,01
3. Рентабельність(+) збитковість(-) операційної діяльності, %	56,0	0,77	18,79	-37,19
4.Оборотність активів	0,96	0,61	0,94	-0,02
5. Тривалість операційного циклу, днів	144,9	246,31	150,3	5,36
6. Тривалість фінансового циклу, днів	142,8	240,5	147,0	4,13

Аналізуючи дані табл. 2.17, можна зробити висновок, що рентабельність продажів за аналізований період знизилася на 24,01%. Це збільшення відбулося за рахунок зменшення фінансового прибутку до оподаткування, який за аналізований період зменшився на 979 тис. грн. Зниження цього показника є негативним і свідчить про погіршення діяльності підприємства. Рентабельність операційної діяльності за аналізований період знизилася на 37,19%. Це сталося через зниження операційного прибутку. Зниження цього показника вважається негативним для діяльності підприємства. Оборотноість активів за аналізований період зменшилася на 0,02. На це впливають такі фактори, як зростання чистого доходу від реалізації та середньорічної вартості активів. Зниження цього показника є негативним, оскільки свідчить про зниження ефективності використання активів. Тривалість операційного циклу збільшилася на 5,36 доби. На це збільшення вплинуло збільшення оборотності запасів. Зростання цього показника є негативним і свідчить про зниження ефективності його діяльності. За аналізований період тривалість фінансового циклу зросла на 4,13 дня. В основному на це вплинуло подовження бізнес-циклу, а також тривалість кредиторської заборгованості. Зростання цього показника негативно характеризує діяльність підприємства. Отже, проаналізувавши показники,

наведені в таблиці, можна зробити висновок, що підприємство малопродуктивне і зміна всіх показників є негативною.

Таблиця 2.18

Аналіз ліквідності балансу ПП «ВІЛЬНЕ»

Актив	2021 рік	2022 рік	Пасив	2021 рік	2022 рік	Платіжний надлишок або нестача	
						2021 рік	2022 рік
1. Найбільш ліквідні активи (А1)	152	370	1.Негайні пасиви (П1)	1858	2383	-1706	-2021
2. Активи, що реалізуються повільно (А3)	2251	3579	2. Довгострокові пасиви (П3)	213	73	2038	3506
3.Активи,що реалізуються важко А4	6232	6298	3.Постійні пасиви (П4)	7243	8707	-1011	-2409
Баланс	9482	11181	Баланс	9482	11181	0	0

Аналізуючи дані табл. 2.18, можна зробити висновок, що найбільш ліквідні активи за аналізований період зросли на 218 тис. грн. Це відбулося за рахунок збільшення обсягу грошових коштів та їх еквівалентів, тобто коштів, які можуть бути використані для поточних розрахунків. Також активи, які швидко реалізуються, за аналізований період зросли на 109 тис. грн. На це вплинуло зростання дебіторської заборгованості. Активи, що повільно продаються, зросли за аналізований період на 1 млн 328 тис. грн. Це сталося завдяки зростанню товарних запасів. Ці активи продаються повільно, тому що їх неможливо продати, якщо немає покупців. Також на 66 тис. грн зросли активи, що важко продаються. Це зростання відбувається за рахунок зростання основних засобів. Негайні зобов'язання за аналізований період зросли на 525 тис. грн. Це зростання постраждало

На збільшення інших поточних зобов'язань також вплинуло збільшення поточних зобов'язань. Поточні зобов'язання за аналізований період зменшилися на 157 тис. грн. Довгострокові зобов'язання також зменшилися на 158 тис. грн. Це зменшення пов'язане зі зменшенням довгострокових зобов'язань. Постійні

зобов'язання за аналізований період зросли на 1464 тис. грн. В основному це відбулося за рахунок зростання валового капіталу підприємства. Загалом за цей період активи та пасиви зросли на 1699 тис. грн. Оскільки перше значення не виконується, підприємство має прострочення платежу в сумі 2021 тис. грн. Друге значення виконано, і надлишок платежу становить 544 000. Також виплачено надлишок третього платежу в сумі 3506 тис. грн. Четвертий платіжний розрив у сумі 2 млн 409 тис. грн. Таким чином, на основі проведених розрахунків можна зробити загальний висновок про середню ліквідність балансу та платоспроможність підприємства.

Таблиця 2.19

Показники платоспроможності підприємства ПП «ВІЛЬНЕ»

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Теоретично-гранична величина
Грошова платоспроможність	0,04	0,08	0,15	0,2-0,3
2.Розрахункова платоспроможність	1,80	0,30	0,4	0,7-0,8
3.Ліквідна платоспроможність	3,12	1,6	2,0	2-2,5

Аналізуючи дані табл. 2.19, можна зробити такі висновки, що за аналізований період платоспроможність зросла на 0,11. Розбіжність цієї величини з теоретичною межею показує, що частка короткострокових зобов'язань може бути погашена активами, які є абсолютно ліквідними. Коефіцієнт строкової ліквідності за аналізований період знизився на 1,4. На це вплинуло значне зростання товарних запасів. Цей коефіцієнт менше теоретичної межі, що свідчить про можливість погашення невеликої частини зобов'язань як за рахунок очікуваного доходу за відвантажену продукцію. Коефіцієнт загальної ліквідності зменшився на 1,12. Тож можна сказати, що на 1 грн. короткострокові зобов'язання становлять 2 грн. оборотні активи. Цей коефіцієнт відповідає теоретичному максимальному значенню, яке є позитивним, оскільки поточні активи перевищують короткострокові зобов'язання.

Отже, можна вважати підприємство ліквідним і платоспроможним.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Напрями зміцнення фінансового стану підприємств на основі діагностики

Основною метою розробки заходів щодо поліпшення фінансового стану є відновлення платоспроможності організації для продовження її ефективної господарської діяльності та задоволення вимог кредиторів. Заходи фінансового оздоровлення на етапі запобігання банкрутству, як правило, не повинні суттєво відрізнятися від рішень сучасного менеджера в ході поточної господарської діяльності. Це обґрунтована реструктуризація підприємства, продаж частини майна в рахунок погашення боргів, перепрофілювання, закриття нерентабельного виробництва, зміна системи управління підприємством, приведення чисельності працівників у відповідність до фактичної виробничої програми, реструктуризація боргів, пошук для нових видів діяльності та ринків збуту, отримання фінансової підтримки, залучення інвестицій тощо. Багато керівників вказують на нестабільність політичної та економічної ситуації в країні та заперечують необхідність і можливість планування своєї діяльності.

Необхідною умовою життєздатності підприємства та основою його розвитку на конкурентному ринку є стабільність (стійкість). Правильна оцінка фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах господарювання має вирішальне значення для його керівництва та власників, а також інвесторів, партнерів, кредиторів та державних органів. Фінансово-економічний стан і фінансова стійкість підприємства також цікавить його конкурентів, але в іншому аспекті – негативному; вони зацікавлені в послабленні позицій конкурентів на ринку.

Фінансова стійкість необхідна підприємству для постійного і стабільного перевищення доходів над витратами, вільного розпорядження коштами підприємства, здатності забезпечувати безперервний процес виробництва і

реалізації продукції шляхом їх ефективного використання, а також витрат на їх розширення. і оновлення. На це впливають різні причини - як внутрішні, так і зовнішні: виробництво недорогої продукції та надання послуг, що користуються попитом, міцна ринкова позиція підприємства, високий рівень матеріально-технічного забезпечення виробництва та використання прогресивних технологій, ефективність виробництва продукції, що реалізується в Україні. налагодження економічних відносин з партнерами, ритмічність грошового обігу, ефективність господарсько-фінансових операцій, низький рівень ризику при здійсненні виробничо-фінансової діяльності та ін. Така різноманітність причин, що впливають на діяльність ринкового підприємства, визначає різні аспекти її стійкості, зокрема загальну, цінову, фінансову та, залежно від факторів, що на них впливають, внутрішню та зовнішню. Внутрішня стійкість підприємства відображає такий стан його трудового потенціалу, матеріально-вартісної (грошової) структури виробництва та його динаміки, які забезпечують стабільно високі матеріально-фінансові результати діяльності підприємства.

Основою досягнення внутрішньої стабільності підприємства є своєчасне та гнучке управління внутрішніми та зовнішніми факторами його діяльності. Зовнішня стійкість суб'єкта господарювання повинна визначатися на основі стабільності економічного середовища, в якому здійснюється його діяльність. Це досягається шляхом адекватного макроекономічного регулювання ринкової економіки. Фінансова стійкість - це такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство здатне шляхом вільного руху грошових коштів забезпечити шляхом їх ефективного використання безперервний процес виробничо-комерційної діяльності, а також витрати на їх розширення та оновлення [31].

Оцінку фінансового стану підприємства необхідно здійснювати шляхом розрахунку системи економічних показників, що характеризують економічний і фінансовий стан суб'єктів господарювання. До основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, належать:

- 1) показники оцінки майнового стану підприємства; показники

ліквідності та платоспроможності;

2) показники оцінки фінансової незалежності (показники оцінки структури джерел фінансування підприємства);

3) показники ділової активності (оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, оборотність оборотних коштів, ресурсовіддача);

4) показники аналізу рентабельності (загальна рентабельність, аналіз оборотності капіталу та конверсії активів, аналіз рентабельності активів);

5) показники позицій підприємства на ринку цінних паперів. Інформаційною базою для аналізу фінансового стану підприємства є фінансова звітність. Фінансова звітність – це сукупність форм звітності, складених на основі даних фінансового обліку з метою надання зовнішнім і внутрішнім користувачам загальної інформації про фінансовий стан у зручній і зрозумілій формі для прийняття цими користувачами певних господарських рішень.

Виділяють такі основні методи аналізу [9]:

1) горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної статті звітності з попереднім періодом. Баланс містить показники на кінець періоду з показниками на початок року. У звіті про фінансові результати - показники звітного періоду з показниками попереднього періоду тощо;

2) вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури показників для оцінки впливу різних факторів на кінцевий результат. У балансі підприємства складові розташовуються за структурним показником, а основні визначаються за ефектом зміни валюти звітності.

У звіті про фінансові результати визначаємо частку кожної позиції в загальному товарообороті, яка використовується при порівняльному аналізі, а також при складанні прогностичної фінансової звітності;

3) трендовий аналіз – обов'язковою є інформація за певний ретроспективний період, що дозволяє вивчити основні тенденції в динаміці показників. На основі екстраполяції визначається очікуване значення основних показників, а також прогнозується перспективний аналіз фінансового стану;

4) аналіз відносних показників (коефіцієнтів) - розрахунок взаємозв'язків

між окремими даними бухгалтерського балансу підприємства, звіту про фінансові результати та інших форм звітності. Ці показники характеризують конкретний фінансовий стан: аналіз показників ліквідності; аналіз структури джерел фінансування; аналіз кругообігу оборотних коштів (обіг капіталу та конверсія активів); аналіз рентабельності (загальна рентабельність і рентабельність активів); ефективність використання майна; аналіз позиції компанії на ринку цінних паперів;

5) порівняльний аналіз - для визначення фактичного фінансового стану підприємства необхідно порівняти його з розрахунковими показниками, із середньогалузевими показниками та з показниками конкурентів;

6) факторний аналіз - проводиться для визначення впливу окремих факторів (причин) на показник ефективності детермінованих (розподілених у часі) або стохастичних (не мають певного порядку) методів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розбивається на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли окремі його елементи об'єднуються в загальний результативний показник. Здійснюється за допомогою моделювання (детермінованого та стохастичного);

7) спеціальний аналіз - прогнозування наявних грошей, аналіз взаємозв'язку між прибутком - обсягом продажів - цінами, аналіз грошових потоків і т.д. Основним способом поліпшення фінансового стану є мобілізація внутрішніх резервів підприємства - видимих і прихованих. Пошук резервів, які можуть бути використані для поліпшення фінансового стану підприємства, здійснюється шляхом ретельної оцінки всіх складових його діяльності.

При розрахунку прогнозованих фінансових результатів акцент слід робити на виявленні реальних майбутніх потоків, здатних забезпечити подальшу ефективну господарську діяльність організації та погашення боргових зобов'язань.

Ключовою умовою зниження витрат є постійний технічний прогрес. Впровадження нової техніки, комплексна механізація і автоматизація

виробничих процесів, удосконалення технології і впровадження прогресивних видів матеріалів дозволяє значно знизити собівартість продукції.

Важливим резервом зниження собівартості продукції є розвиток спеціалізації та кооперування. На спеціалізованих підприємствах з масовим виробництвом собівартість продукції значно нижча, ніж на підприємствах, що виробляють таку ж продукцію невеликими партіями.

Розвиток спеціалізації вимагає налагодження найбільш раціональних коопераційних зв'язків між підприємствами [26].

Зниження собівартості продукції забезпечується насамперед підвищенням продуктивності праці. Із зростанням продуктивності праці витрати праці на одиницю продукції зменшуються, а отже, зменшується і питома вага заробітної плати в структурі витрат.

Успіх боротьби за зниження витрат визначається насамперед підвищенням продуктивності праці робітників, що за певних умов призводить до економії заробітної плати. Розглянемо умови, за яких витрати праці на підприємствах зменшуються при зростанні продуктивності праці. Збільшення виробітку на одного робітника можна досягти шляхом здійснення організаційно-технічних заходів, у результаті яких, як правило, змінюються норми виробітку, а отже, і розцінки виконаної роботи. Збільшення виробітку може відбуватися також за рахунок перевиконання встановлених норм виробітку без проведення організаційно-технічних заходів. Норми виробітку і ціни, як правило, за цих умов не змінюються.

У першому випадку при зміні норм виробітку і цін підприємство отримує економію на заробітній платі працівників. Це пояснюється тим, що внаслідок зниження цін зменшується частка заробітної плати у собівартості одиниці продукції. Однак це не призводить до зниження середньої заробітної плати працівників, оскільки дані організаційно-технічні заходи дозволяють робітникам виробляти більше продукції при тих же затратах праці. Таким чином, проведення організаційно-технічних заходів з відповідним переглядом норм виробітку дає можливість знизити собівартість продукції за рахунок

зменшення питомої ваги оплати праці в одиниці виробництва одночасно зі зростанням середньої заробітної плати працівників.

У другому випадку, коли встановлені норми виробітку і ціни не змінюються, рівень витрат на заробітну плату робітників у собівартості одиниці продукції не зменшується. Проте із зростанням продуктивності праці збільшується обсяг виробництва, що призводить до економії інших статей витрат, зокрема зменшуються витрати на утримання та управління виробництвом. Це пов'язано з тим, що значна частина операційних витрат (і майже виключно загальних операційних витрат) є умовними та постійними витратами (амортизація обладнання, технічне обслуговування будівель, технічне обслуговування заводського та загального операційного обладнання та інші витрати), які не залежать від ступінь виконання виробничого плану. Це означає, що їх загальна сума не змінюється або майже не змінюється в залежності від виконання плану виробництва. Звідси випливає, що чим більший обсяг продукції, тим менша частка витрат на цехове і загально-обладнання у собівартості.

Зі збільшенням обсягу виробництва прибуток підприємства зростає не тільки за рахунок зменшення витрат, а й за рахунок збільшення кількості виробленої продукції. Таким чином, чим більший обсяг виробництва, тим більший прибуток отримує підприємство за інших рівних умов.

Найважливішим у боротьбі за зниження собівартості продукції є дотримання найсуворішої економії в усіх сферах виробничо-господарської діяльності підприємства. Послідовне проведення режиму економії на підприємствах виражається, насамперед, у зниженні витрат матеріалів на одиницю продукції, скороченні витрат на утримання виробництва та управління, усунення втрат від браку та інших невиробничих витрат [21].

Як відомо, у більшості галузей промисловості витрати на матеріали займають велику питому вагу в структурі собівартості продукції, тому навіть незначна економія сировини, матеріалів, палива та енергії при виробництві кожної одиниці продукції на підприємстві є в цілому забезпечує чудовий ефект.

Підприємство має можливість впливати на вартість матеріальних ресурсів вже на етапі закупівлі. Сировина і матеріали включаються в собівартість за ціною придбання з урахуванням транспортних витрат, тому правильний вибір постачальників матеріалів впливає на собівартість продукції. Важливо забезпечити прибуття матеріалів від таких постачальників, які знаходяться в безпосередній близькості від підприємства, і транспортувати товар найдешевшим транспортом. При укладанні договорів на постачання матеріальних ресурсів необхідно замовляти такі матеріали, які за розмірами і якістю точно відповідають запланованому матеріаломісткістю, прагнути до використання більш дешевих матеріалів без шкоди для якості продукції.

3.2. Розвиток діагностики фінансового стану як елемента системи антикризового управління на підприємствах

Для ведення ефективної господарської діяльності в сучасних умовах розвитку підприємству важливо вміти не тільки оцінювати поточну фінансово-економічну ситуацію, а й давати прогноз майбутніх змін з урахуванням зміни всіх факторів зовнішнього і внутрішнього впливу. Основним завданням прогнозування на завершальному етапі фінансового аналізу можна вважати зменшення ймовірної невизначеності, пов'язаної з економічно важливими перспективними управлінськими рішеннями. При такому підході фінансовий аналіз можна використовувати для обґрунтування як короткострокових, так і довгострокових управлінських рішень; як спосіб оцінки якості менеджменту; як метод прогнозування майбутніх фінансових результатів тощо [29].

Розглядаючи систему факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства, можна сказати, що в процесі управління ним найбільшу увагу необхідно приділяти факторам внутрішнього впливу, оскільки саме цими елементами можна керувати за допомогою суб'єкт господарювання. А саме, здійснювати ефективний менеджмент і маркетинг, управляти ринками збуту,

контролювати діяльність конкурентів і своєчасно реагувати на появу нових можливостей для підприємства. Не допускати накопичення на підприємстві великої кількості ТМЦ, а також запасів, які не приносять прибутку, але призводять до витрат (тривале зберігання може призвести до псування продукції, а також додаткових фінансових і людських витрат). для його обслуговування та обслуговування).

Виявлення незадовільного фінансового стану підприємства свідчить про негативну тенденцію його розвитку. Все це свідчить про несвоєчасне застосування антикризових заходів, що згодом призводить до втрати платоспроможності та існування підприємства. Тому ефективність розвитку підприємства також залежить від своєчасної діагностики виникнення кризових явищ і заходів щодо боротьби з ними. Першим кроком механізму подолання фінансової кризи на підприємстві має стати її чітке визначення, що потребує ретельного моніторингу внутрішнього та зовнішнього фінансового середовища. Для оцінки глибини кризи та ступеня її загрози фінансовій стійкості підприємства необхідно оцінити стійкість поточного фінансового стану підприємства, визначити шляхи його подолання, оцінити наявні ресурсні можливості, ефективність та інтенсивність їх використання. У разі, якщо підприємство має достатній потенціал відновлення для виходу з фінансової кризи, воно розробляє відповідну концепцію відновлення та обирає майбутню стратегію подолання кризових явищ і розвитку за основними напрямками (тип фінансової стратегії, напрямки майбутніх інвестицій, тощо). операційна діяльність, джерела її фінансування з урахуванням оптимізації фінансової структури балансу) [5].

Ефективність системи проведення аналізу фінансового стану можлива лише за наявності відповідних цінних паперів. Під ним слід розуміти таку ресурсну базу, достатню для досягнення мети аналізу, а саме застосування інформаційного, методичного, матеріально-технічного та кадрового забезпечення. Саме інформаційне забезпечення відіграє досить важливу роль, оскільки об'єднує різні елементи управління в єдину систему. Що стосується

інформаційно-методичного забезпечення, то існує зв'язок через визначення мети аналізу, яка полягає в наданні керівництву інформації про фінансовий стан підприємства та можливих пропозицій щодо його подальшого розвитку або усунення наявних проблем. . Інформаційною базою для розрахунку показників фінансової діяльності підприємства є дані фінансової звітності: балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал, даних статистичної звітності та інших операційних даних підприємства [34].

В умовах сучасного нестабільного економічного розвитку загроза втрати платоспроможності підприємства є дуже високою. Це можна пояснити зміною рівня інфляції, змінами в законодавстві, підвищенням цін на матеріали та обладнання. Без своєчасного впровадження антикризових заходів це призведе до банкрутства компанії. В останні роки в Україні спостерігається тенденція до збільшення кількості порушених справ про банкрутство. Тому дуже важливо забезпечити своєчасне виявлення та усунення зовнішніх та внутрішніх загроз фінансовому стану підприємства. Для забезпечення ефективного управління та покращення фінансового стану кожного підприємства необхідно розвивати основні напрямки покращення фінансового стану та забезпечення їх виконання. Ці методи повинні бути адаптовані до специфіки і цілей ведення бізнесу, фінансово-господарської діяльності підприємства, аспектів діяльності цього підприємства на ринку, мети збутової політики, особливостей і якості менеджменту, завдань стратегії її розвитку та фінансового менталітету власників [15].

Використання інформаційної бази можливе за умови регулярної оцінки кризових процесів з метою прогнозування банкрутства ще до появи його явних ознак. Дослідження даної проблеми дає змогу запропонувати організаційну схему механізму діагностики фінансового стану та стійкості функціонування суб'єкта господарювання. Спочатку слід провести загальну експрес-діагностику для виявлення кризових явищ, їх причини та швидкості втручання в роботу підприємства. Надалі проводиться фундаментальне дослідження всіх

причин кризових явищ. Діагностика фінансового стану та стійкості діяльності підприємства включає два основних етапи: експрес-діагностику та базову діагностику, і проводиться на всіх етапах кругообігу капіталу, оскільки на будь-якому етапі можуть виникнути фінансові труднощі, наприклад, надмірне залучення позикових коштів. Кошти на стадії «зобов'язання» або їх неефективне використання на стадії «використання» [3].

Основною передумовою зниження витрат сировини і матеріалів на виробництво одиниці продукції є вдосконалення конструкції і технології виробництва виробів, використання прогресивних видів матеріалів, впровадження технічно обґрунтованих норм витрат матеріалів.

За рахунок скорочення виробничих і управлінських витрат на обслуговування знижуються і собівартість продукції. Рівень цих витрат на одиницю продукції залежить не тільки від обсягу виробництва, а й від їх абсолютного рівня.

Далі розраховуємо показники, що характеризують ступінь неплатоспроможності підприємства.

У рамках даного дослідження ми розглядаємо такі дискримінаційні моделі оцінки ймовірності банкрутства: модель Альтмана.

Модель Альтмана була запропонована в 1968 році і базується на розрахунку індексу кредитоспроможності, який був створений за допомогою пристрою мультиплікативного дискримінантного аналізу і дозволяє ідентифікувати потенційні банкрутства серед підприємств [24].

Визначаючи індекс, Е. Альтман спостерігав за групою компаній, одні з яких збанкрутували між 1946 і 1965 роками, а інші працювали успішно. Дослідження аналітичних коефіцієнтів, які допомогли передбачити можливе банкрутство, дозволило виділити п'ять найбільш значущих коефіцієнтів і вивести рівняння багатовимірної регресії. Таким чином, індекс Альтмана є функцією певних показників, що характеризують економічний потенціал підприємства та результати його роботи за минулий період. У 1983 р. Є. І. Альтман отримав модифікований варіант цієї формули для компаній, акції яких

не котируються на біржі.

Спосіб розрахунку п'ятифакторної моделі Е.Альтмана така:

$$Z = 0,717K_1 + 0,847K_2 + 3,107K_3 + 0,42K_4 + 0,995K_5, \quad (3.1)$$

де K_1 = Власний оборотний капітал / Загальна вартість активів; K_2 = Нерозподілений прибуток / Загальна вартість активів; K_3 = Прибуток до виплати відсотків / Загальна вартість активів; K_4 = Балансова вартість власного капіталу / Позиковий капітал; K_5 = Виторг від продажу / Загальна вартість активів.

Перевагами цієї моделі є простота розрахунку; наявність послідовності дослідження.

Є й недоліки, а саме: модель може бути застосована лише до відносно великих компаній, які котирують свої акції на біржах; нерозвиненість фондового ринку України, особливо вторинного; відмінність української бухгалтерії від західних стандартів; необхідність коригування вагових коефіцієнтів і прогнозних значень; не враховуються коливання курсу акцій.

Пошук шляхів поліпшення фінансового стану підприємства є одним із головних завдань керівництва будь-якої компанії. Наразі експерти виділяють кілька шляхів «оздоровлення» фінансового стану підприємства.

Одним із основних шляхів поліпшення фінансового стану підприємства є зниження собівартості продукції, що випускається підприємством. Цей параметр можна покращити як за рахунок оптимізації поставок, так і за рахунок зміни технологій і бізнес-процесів, що застосовуються на підприємстві.

Іншим напрямком покращення фінансового стану підприємства є підвищення ефективності управління підприємством, а також впровадження різних видів стимулювання персоналу. Такий спосіб покращення фінансового становища підприємства не потребує суттєвої реструктуризації підприємства, як правило, оптимізації бізнес-процесів на підприємстві можна досягти

шляхом впровадження системи, яка дозволяє автоматизувати розподіл завдань персоналу, а також як шляхом використання різноманітних методів матеріального стимулювання, заснованих на оцінці внеску кожного працівника в загальний результат господарської діяльності підприємства [31].

Також одним із шляхів поліпшення фінансового становища підприємства є випуск нових товарів або надання нових послуг споживачам. Розробка стратегії розвитку компанії, а також оцінка ринку і підготовка пропозицій щодо розробки нових продуктів можуть здійснюватися як безпосередньо співробітниками компанії, так і фахівцями різних консалтингових компаній.

Крім того, для покращення фінансового становища підприємства необхідно запровадити жорсткий фінансовий контроль за витратами підприємства та намагатися отримати гроші від компаній, які мають значні борги перед вашим підприємством. Крім того, в деяких випадках необхідно запускати спеціалізовані рекламні компанії і більш активно просувати товари і послуги компанії на різних ринках.

Керівництву компанії також не варто забувати про необхідність заміни обладнання та можливості впровадження нових технологій, які дозволять виробляти більш затребувані на ринку товари чи надавати послуги. Способи підтримки фінансового стану на високому рівні включають [23]:

- постійний моніторинг зовнішнього та внутрішнього стану підприємства;
- здійснення заходів щодо зниження зовнішньої вразливості підприємства;
- розроблення планів та здійснення попередніх заходів щодо виникнення проблемних ситуацій та їх усунення;
- реалізація планів практичних дій на випадок кризи, прийняття ризикованих і нестандартних рішень;
- контроль за діями всіх учасників процесу, а також виконанням заходів та їх результатами.

Для збільшення прибутку підприємства необхідні наступні заходи. Планування. Якщо професійно та грамотно на належному рівні складено план

прибутку, то підприємство зможе правильно визначити розмір платежів до державного бюджету та розмір прибутку, що залишився в нього, створити фінансову основу для розвитку діяльності. , необхідні витрати на розвиток соціальної сфери, матеріальне забезпечення праці. Підтримка високоякісної продукції (товарів, робіт, послуг). Розмір прибутку залежить в основному від попиту. Пошук резервів зростання. Постійний пошук невикористаних можливостей збільшення прибутку, що забезпечує зростання. Підтримання репутації компанії. Висока ділова репутація дозволяє компанії отримувати додатковий прибуток і підвищувати прибутковість. Своєчасні розрахунки з постачальниками, якість і швидкість надання товарів і послуг, прийнятна ціна – ось основні показники.

ВИСНОВОК

Фінансовий стан є найважливішою характеристикою господарської діяльності підприємства. Він відображає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, оцінює, наскільки забезпечені економічні інтереси самого підприємства та його партнерів у фінансових та інших відносинах. У процесі всієї виробничо-господарської або комерційної діяльності компанії формується стійке фінансове становище. Проте акціонерів та акціонерів компанії цікавить не процес, а результат, тобто показники фінансового стану за звітний період, які можна визначити на основі публічної звітності.

Тому фінансове становище є найважливішою характеристикою господарської діяльності та надійності підприємства. Він визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві та є запорукою ефективної реалізації економічних інтересів як самого підприємства, так і його партнерів. Тому в умовах ринкової економіки значно зростає зацікавленість учасників господарського процесу в об'єктивній та достовірній інформації про фінансовий стан підприємства. Покращення фінансового становища підприємства можливе шляхом підвищення ефективності розміщення та використання ресурсів підприємства. При цьому розвиток виробництва чи інших сфер діяльності забезпечується на основі прибутку та зростання активів при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності. Проте слід пам'ятати, що для кожного підприємства необхідно обирати індивідуальні шляхи покращення фінансового стану та усунення недоліків у його господарських процесах.

Стабільна діяльність підприємства залежить як від обґрунтованості стратегії розвитку та маркетингової політики, внутрішніх можливостей ефективного використання всіх ресурсів, що є в його розпорядженні, так і від зовнішніх умов, до яких відносяться податкова, кредитна, цінова політика держави та ринкові умови. З цієї причини інформаційним аналізом фінансової

діяльності мають слугувати звітні дані підприємства, деякі встановлені економічні параметри та варіанти зміни зовнішніх умов його діяльності, які необхідно враховувати при проведенні аналітичних оцінок і прийнятті управлінських рішень.

Проаналізувавши дані компанії та зробивши розрахунки, можна зробити наступний висновок, що за останні три роки показник прибутку знизився у 2020 році і становив 2344 тис. грн, у 2021 році – 49 тис. грн, а у 2022 році – 1464 тис. грн. Причиною такої тенденції зменшення прибутку є зростання загальних витрат. Проаналізувавши стан оборотних коштів, ми виявили, що вони зменшуються. Це зменшення не є позитивним і негативно впливає на фінансовий стан підприємства. З аналізу власних оборотних коштів ми виявили, що підприємство недостатньо забезпечене власними оборотними коштами. З розрахунків показників рентабельності можна сказати, що підприємство малоефективне і зміна всіх показників негативна. Рентабельність (+) збитковість (-) операційної діяльності, % зменшилась на 37,19 в.п. У 2022 році рентабельність (+) збитковість (-) виручка, % зменшилась на 24,01 в.п., фінрезультат до оподаткування зменшився на 979 тис. грн.

Проаналізувавши ліквідність та платоспроможність, можна зробити висновок, що ПП «Вільне» є ліквідним та платоспроможним. Стосовно показників фінансової стійкості підприємства ми виявили, що підприємство не є фінансово стійким і не залежить від зовнішніх джерел фінансування.

Крім того, проаналізувавши ймовірність банкрутства, ми з'ясували, що у 2022 році вона становить 5,44. Якщо отриманий показник більше 3, згідно з теоретичними даними, вважається, що компанія має дуже низьку ймовірність банкрутства. Отже, визначений нами показник має значення $5,44 > 3$, тому можна вважати, що ПП «Вільне» має дуже низький рівень банкрутства. Це позитивне значення для нашої компанії.

Таким чином, ми виявили, що є показники з низькими значеннями, але не всі. Загалом можна сказати, що фінансове становище цього підприємства непогане, але його потрібно підвищувати та покращувати, бо все-таки ми маємо

тенденцію до занепаду. Шукаючи шляхи поліпшення фінансового становища компанії, необхідно ретельно враховувати витрати, необхідні для впровадження даних.

Також ми виділили кілька етапів покращення фінансового становища:

- 1-й етап – ліквідація банкрутства. Незалежно від того, наскільки оцінювався ступінь кризового стану підприємства за результатами діагностики неплатоспроможності, найактуальнішим завданням у системі заходів фінансової стабілізації є відновлення платоспроможності для його термінового відновлення. фінансових зобов'язань та запобігання виникненню процедури банкрутства.

- 2 етап - відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги). Навіть якщо платоспроможність підприємства була ліквідована на короткий час шляхом проведення екстрених фінансових операцій, причини банкрутства можуть залишитися незмінними, якщо фінансову стійкість підприємства повернути до безпечний рівень. Це дозволить усунути загрозу банкрутства в короткостроковій перспективі, але також і протягом відносно тривалого періоду часу.

- 3 етап - забезпечення фінансової рівноваги протягом тривалого періоду часу. Повна фінансова стабілізація досягається лише тоді, коли підприємство забезпечило довгострокову фінансову рівновагу в своєму майбутньому економічному розвитку. Це завдання вимагає прискорення темпів економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бержанір І. А. Діагностика показників ліквідності підприємства. Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України. 2016. 156 с.
2. Биба В.В., Лоза Т.В. Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства. *Економіка та держава*. 2015. №5. С 110-113
3. Бунда О.М., Перова О.М. Методичні аспекти аналізу фінансового стану підприємства. *Вісник КНУТД*. 2015. №2 (85). С. 99-107.
4. Горелкіна І.А. Методичні підходи до обґрунтування системи економічних показників оцінки ефективності діяльності організації. *Економічний аналіз: теорія і практика*. 2011. № 9.
5. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. №8. С. 219–223.
6. Грицино О.М., Бусленко В.В. Оптимізації структури капіталу підприємств України. *Фінанси облік і аудит*. 2017 . Випуск 1 (29). С. 77-97.
7. Громова А.Є., Крамаренко К.В., Рудик Т.О. Аналіз фінансового стану підприємства з огляду ефективного використання фінансових ресурсів. *Молодий вчений*. 2016. № 5(32). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/12.pdf>
8. Гуменюк О.О. Особливості проведення аналізу фінансового стану підприємства. *Інноваційна економіка*. 2016. № 7-8. С. 147-152.
9. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства. *Ефективна економіка*. 2010. №3. С. 72. URL: www.economy.nauka.com.ua .
10. Животок Е. Б. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення. *Фінанси, страхування і біржова діяльність*. 2017. № 1. С.36 -39.
11. Івченко Л.В., Федорченко О.Є. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та методичне забезпечення. *Фінанси, облік і аудит*. 2015. Вип. 1 (25). С. 197-209.

12. Кириченко О.П., Дранко С.В. Методи та моделі діагностики ймовірності банкрутства підприємства. *Молодий вчений*. 2016. Вип.№2 (29). с.49-52.

13. Ковальчук Т.М., Вергун А.І. Діагностичний аналіз фінансового стану : теорія та методологія. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. №5 (1). С. 129-134.

14. Ковтун Н.В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник: Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 527с.

15. Колошко Н.В., Слободян Н.Г. Оцінка ймовірності банкрутства як метод прогнозування фінансового стану підприємства. *Вісник ХДУ. Серія «Економічні науки»*. 2019. №33. С. 231-236.

16. Корбутяк А.Г., Бута М.М. Підходи до трактування поняття «фінансовий стан підприємства». *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Випуск 16. С. 149-152.

17. Ладунка І. С., Кучеренко Є. А. Шляхи покращення фінансового стану підприємства в сучасних економічних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. № 5. С.185–188.

18. Лук'янова В.В., Лабунець О.О. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 2. С. 66-69.

19. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 2. С.71– 74.

20. Мішура В.Б., Спіцин В.Є. Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства. *Науковий вісник ДДМА*. 2017. №3 (24). С.121-126.

21. Москаленко В.П., Пластун О.Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. №6. С. 180-192.

22. Мошковська О.А. Аналіз сучасного стану молокопродуктового під

комплексу України, проблеми його розвитку та шляхи їх вирішення. *Агросвіт*. 2019. № 18. С.16-23.

23. Найденко О.Є. Методика діагностики стану внутрішнього середовища підприємства. *Вісник Східноукраїнського нац. Ун-ту ім. В. Даля*. 2015. Вип. №2 (84). С. 162-170.

24. Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. Фінансовий аналіз. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.

25. Панасюк Б. М., Шулик Ю. В. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *Науковий блог*. 2019. № 3. С. 141–148.

26. Петренко В. С., Квасова О. П. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *Міжнародний науковий журнал*. 2015. №8. С. 139-142.

27. Петрович І.М., Прокопшин –Рашкевич Л.М. Економіка та фінанси підприємств: підручник. Львів, 2014. 408с.

28. Приймук О., Філюк Ю. Методичні підходи щодо діагностики фінансового стану підприємства. *Збірник наукових праць ДЕГУТ. Серія «Економіка і управління»*. 2016. Вип. 36. С. 231-240.

29. Проскурович О.В., Ястремський М.М., Сорока Л.О. Особливості моделювання фінансового стану промислового підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. Вип. 23(2). С.147-151.

30. Рета М.В., Шимко Н.І. Діагностика фінансового стану як інструмент управління фінансовою безпекою підприємства. *Вісник НТУ «ХП»*. 2013. №67(1040). С. 80-90.

31. Скаковська С.С., Прокопчук О.М. Діагностика фінансового стану підприємства. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*, 2017. Том1, Вип. 77. С.55-62.

32. Сорока Й.Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2015. №2(46). С. 363–367.

33. Теленкова Д.Г., Матвійчук В.І. Діагностика фінансового стану підприємства (на прикладі ТОВ “Гермес – 1 Україна»). *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2016. Том 1. №8. С. 203-207.

34. Фінансовий аналіз – навчальний посібник/ М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, Фаріон А. І. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.

35. Фінансовий аналіз / Ткаченко І. П. Кам'янське // консп. лек. для студ. усіх форм навч. – 2018. 223 с.

36. Чайка Т. Ю., Лошакова С. Є., Водоріз Я. С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. *Економіка і суспільство*. 2018. №15. С.900 – 908.

37. Яцишишин Н. А. Методика аналізу фінансового стану підприємства/ *Економічний аналіз*. 2015. № 10. С.441 – 445.

38. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. *Вчені записки ТНУ В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. Т 29. №3. С.173-180.